

"PROLETAREC"
JE DELAVSKI
LIST ZA
misleče čitatelje.

PROLETAREC

OFFICIAL ORGAN JUGOSLAV FEDERATION

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office
at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1879.

CHICAGO, ILL., 22. JANARJA (JANUARY) 22, 1931.

Published weekly at
5639 W. 26th St.

DRUGI
NAJSTAREJŠI
jugoslovanski
socialistični list.

NO.—ST. 1219.

LETO—VOL. XXVI.

PREDLOGI FISHOVE KOMISIJE PROTI DELAVSTVU

REAKCIJONARNE DOLOČBE SE BI V SLUČAJU "POTREBE RABILA PRO- TI VSEM RADIKALNIM STRUJAM

Poročilo komisije ne odgovarja resinci. — Grožnje s petletnim načrtom. — Poteze proti tujerodcem.

V ameriškem kongresu radi se istejo strahove tam kjer jih nima. Lanskoto je zbornica poslancev izvolila komisijo za raziskovanje "rdečarskih", odnosno komunističnih aktivnosti v tej deželi, kateri načeljuje komesnik Fish iz New Yorka. Mož je reakcionor ter "patriot". Raziskoval je pridno potrošil v investicijah mnogo tisoč ljudskega denarja.

Dognal je, da so komunisti za revolucijo, kar bi lahko vedel brez preiskave. Nadalje, da so za diktaturo, kar je istotako znano; komisija je ugotovila, da prejemajo navodila in tudi mnogob podpore iz Moskve, kar je novica le Fishovi komisiji. V svojem poročilu ki ga je poslala javnosti dne 17. januarja, pravi, da ima komunistična stranka do 12,000 članov, prislašev po okrog 600,000. Prvič, vsak poznavalec ve, da ima le okrog pet do sedem tisoč članov. Koliko ima pristašev, se vidi po tem, da dobi po vseh Zed. državah za svojega predsedniškega kandidata okrog 50,000 glasov. Komunisti vejujo v "šunder" radi reklame, zato ga delajo mnogo. Grože, pripajajo parade brezposelnih, paradirojajo z napisi pred raznimi uradji in v listih pričajojo revolucionarne članke, proti komunistom. Medtem, ko kateri zdaj služijo Fishovi komisiji za pretezo, čemu je posredno trebno, da kongres sprejme reklame, smatrajti mnogi potrasti zakonske dolobe znalcii političnih razmer, da proti "komunistični nevarnosti" so ameriški kapitalisti komunistom hvaležni, ker so jim dali.

Vse dolobe bi bile tako prikrajene, da se jih bi lahko avtomatično rabilo v stavkah, ali v slučaju vojnih napetosti proti socialistom prav tako kakor čejejo revolucionarne članke, proti komunistom. Medtem, ko kateri zdaj služijo Fishovi komisiji za pretezo, čemu je posredno trebno, da kongres sprejme reklame, smarta mnogi potrasti zakonske dolobe znalcii političnih razmer, da proti "komunistični nevarnosti" so ameriški kapitalisti komunistom hvaležni, ker so jim dali.

Kongresnik Fish se boji tudi povod, da smejo zahtevati takratne državne odredbe. Kapitalizem ve, da se v tej deželi prek ali slej skristalizira močno industrijska delavsko gibanje, kaga bo porabila za financiranje ameriških komunistov, kar pa ne bi škodovalo, če bili denarni mogoci pripravljeni s postavami, katere bi lahko prenoči s pomočjo par federalnih sodnikov aplicirali tudi na socialiste.

Socialisti in tudi liberalci so mnogokrat naglašali, da bodo komunisti s svojim neumnim besedičenjem izvzvali reakcijo, da bo sprejela drastične zakone, katere bo v količkaj izjemnih razmerah upotrebila proti vsem delavskim organizacijam in listom, ki propagirajo odpravo sedanja uredbe. Obstojecisistem pa je po nazoru Fishove komisije v vladajočih patriottov "ameriška institucija", in vsakdo, ki propagira namesto

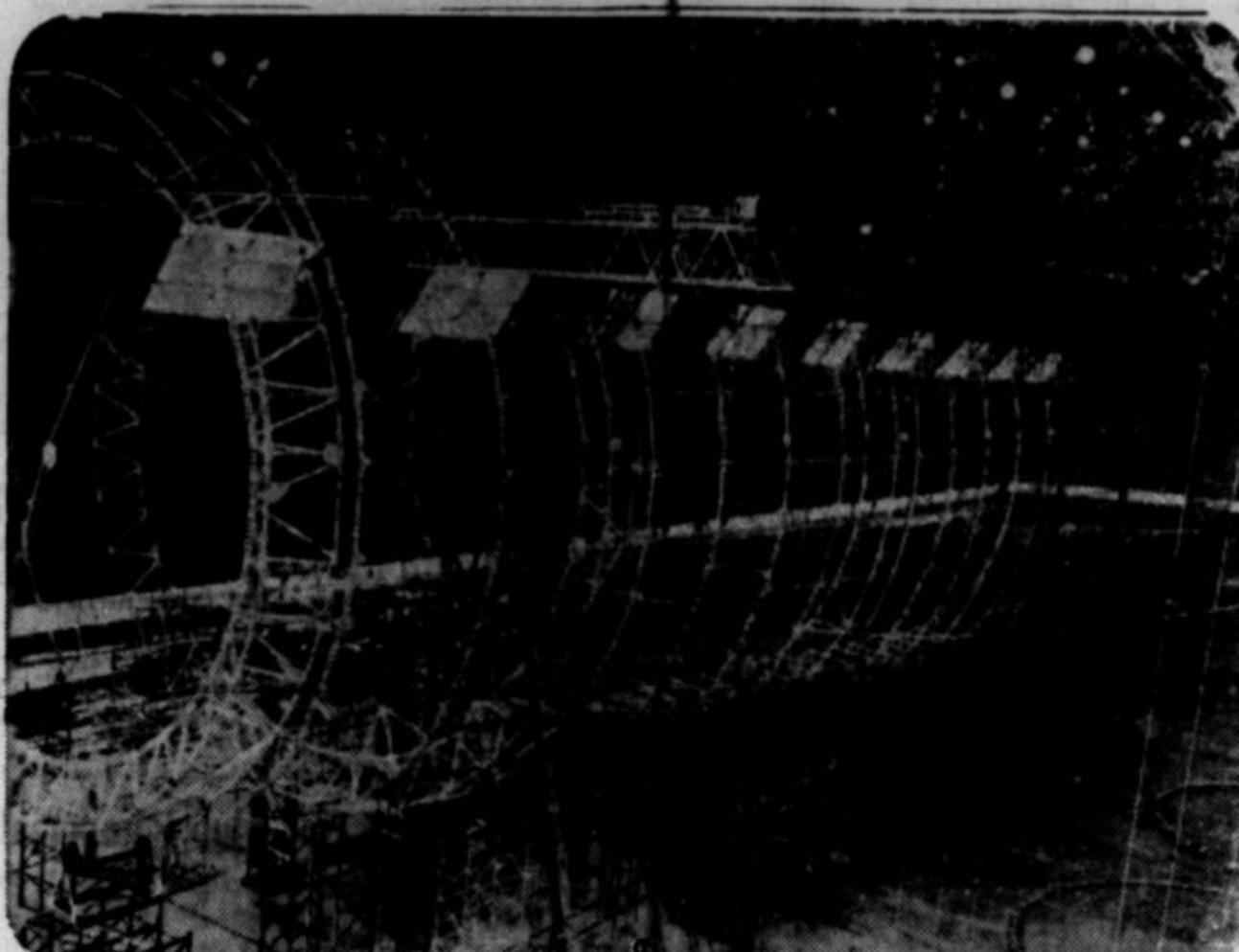
Sovjetski proračun

Proračun sovjetske Unije za to leto znaša ogromno vsoto bližu šestnajst milijard dolarjev. Vzrok je, ker v Rusiji vodi vse gospodarstvo država, obratuje vso industrijo in vse transport. V drugih državah je večina teh reči v privatni posesti, zato je tudi njihov proračun relativno manjši.

Brezposelnost v Italiji

Brezposelnost v Italiji se je v prošlih sedmih tednih dvignila dvajset odstotkov. Skupno število nezaposlenih je bilo v sredi januarja 642,169.

NOV AMERIŠKI VOJNI ZRAKOPLOV

Tovarna Goodyear-Zeppelin v Akronu, O., gradi za ameriško vojno mornarico zračnega lara, katerega ogrodje je tu na sliki. Konstrukcija je iz aluminija. To bo največja zračna larja v posesti te dežele. Njen najbolj znan zračnoplav "Los Angeles", istotako posest vojne mornarice, je bil narejen v Nemčiji. Največ uspeha z njimi je dosegla dozdaj Nemčija, posebno s svojim "Grofom Zeppelnom", ki je preplovil že veliko sveta. Največ je založila v gradnjo aeroplakov Anglija, ki jih ji nezgode skoraj sproti uničijo. Italija je imela en zračnoplav, katerega je poslala s svojo ekspedicijo na severni pol, kjer je končal katastrofalno.

PREDLOG ZA ZVEZO SLOVANSKIH PODPORNIH ORGANIZACIJ

Prva slovaška katoliška jednota s sedežem v Wilkes Barre, Pa., sklicuje konferenco vseh slovanskih podpornih organizacij v Zed. državah, katerih je po njenem zatrdilu okrog 144, da se združijo v federacijo v svetu gojitve slovenske vzajemnosti in pa za gospodarsko protekcijo ter sodelovanje. Zborovanje se prične 23. februarja v Chicagu. Istočasno bo tudi zimsko zasedanje National Fraternal Kongresa. Na tem sestanku bodo razpravljali o omejitvah naseljevanja ter drugih zakonih in dolobah, ki se tičajo tujerodcev.

Koliko slovanskih organizacij se je odzvalo vabilu, nam še ni znano. Nekatere so se provizorično zedinile za federacijo, katera se imenuje Federation of Slav Fraternal Orders. Pristopnila za zdaj je \$25. Tajništvo federacije je v Guttenbergu, N. J.

Polomov bank še ne bo konec

Dne 16. januarja je zaprla vrata Crawford State Savings Bank na S. Crawford Ave. ter W. Roosevelt Rd. v Chicagu. Tudi nekaj Slovencev je imelo v nji vloge. Tekom tedna je moralno prenehati mnogo drugih bank v raznih krajinah dežele.

Londonski "slums"

Zdravstvene avtoritete v Londonu pripovedajo, da živi v tem največjem mestu na svetu okrog 100,000 ljudi v kletih, kakršno so v vsakem pogledu neprimerne za človeška stanovanja, nepreražene in umazane, ker drugače take luknje biti ne morejo.

Kako merijo moralo v fašistični Italiji

Nevzestoba ženske se kaznuje z zaporom. — Kar je možu dovoljeno, je ženi prepovedano. — Bordeli O. K.

V odgovor na papeževi en ter najbolj brezpravne v katekliko za moralno prerojenje narodov je italijanska vlada hči ne podpira cerkev toliko, dala Vatikanu razumeti, da jo kakor ženske, etudi so tepevne ob sveti vojski podpirala. Prete, ki etižijo v Italiji pest razlovanje. Zborovanje se prične 23. februarja v Chicagu. Istočasno bo tudi zimsko zasedanje National Fraternal Kongresa. Na tem sestanku bodo razpravljali o omejitvah naseljevanja ter drugih zakonih in dolobah, ki se tičajo tujerodcev.

Za moža pa so spet drugače postave. Ako ima npr. mož ljubavno razmerje z drugo žensko, ga oblast arretira edino, ako tako zahteva mož dočne žene. Ker pa ponavadi vedo take stvari vsi preje kakor mož, bo v resnicij trpela samo "grešnica", dasi bi grešnici ne bilo brez "grešnikov".

Odpravljanje ploda se bo v Italiji v bodoče smatralo za humor. Prodajanje preventivnih sredstev je zabranjeno in strogo kaznivo. V enem oziru pa vladu le nti ugodila papežu. Cerkev namreč zahteva, da će se gre pri porodu za vprašanje, ali naj se reši otroka ali mater da se mora rešiti otroka, kajti nalog ženske je, da jih rodi.

Zakon v Italiji pa pravi, da se v takem slučaju daje zdravniku pravico da reši mater.

Večanje italijanske vojne mornarice

Vzlic spremenjenemu tonu Mussolinijevih govorov, ki je začel zatrjevati, da je Italiji edino za mir, je lansko leto njenova vojna mornarica narasla za 59,213 ton. Zgrajene so bile tri nove križarke (Zara, Fiume in Gorizia) in štiri lahke križarke ter osem submarin.

670,000 nezaposlenih v New Yorku

Iz najnovnejših podatkov je razvidno, da je v mestu New York približno 670,000 nezaposlenih delavcev. Mnogo tisoč teh jih je brez stanovanja in se potikajo po azilih, ki so jih oskrbeli razne pomožne akcije, mesto ter dobrodelenje ustanove.

ZBOROVANJE ZA EVROPSKO UNIJO

Italija si prizadeva zbrati okrog sebe države, ki nasprotujejo francoskemu bloku. — Nemčija zahteva koncesije.

V Genevi, Švica, se je 16. jan. pričelo zborovanje evropskih državnikov, da razpravljajo o predlogu francoskega ministra zunanjih zadev Brianda za stvoritev evropske unije, katera naj bi bila korak v postanek Zedinjenih držav Evrope. Predlog je bil podan ligi narodov že lani, pa je bil izročen poseben komisiji, da ga studira.

Hooverjeve neprilike

V volini kampanji 1. 1928. toliko slavljeni in hvaljeni inženir Herbert Hoover ima čezdalje več neprilike. Predsednik ima moč imenovati mnogo uradnikov, toda pri izbiranju nima sreče, ali pa je slab "inženir". Dne 8. jan. mu je večina senatora naročila, da naj senatu ponovno predloži imena članov, katere je imenoval v federalno pogonsko komisijo (federal power commission). Postalo je namreč očividno, da so vsi, katere je imenoval, v resnicibolj služabnik "power" trusta, ki kontrolira elektrarne, plinarne in podobne utilitne naprave, kot pa služabniki ljudstva, kateri jih plača. Predsednik je prisel vseled te zahteve večine senatora v neprjetne zagate, ker mora sedaj pokazati ali je na strani trusta, ali pa priznati, da je storil pri imenovanih zmoto. Ker pa je Hoover veden pristaš privatenih interesov, bo vozil svojo mašino kakor bo trustom boljše kazalo.

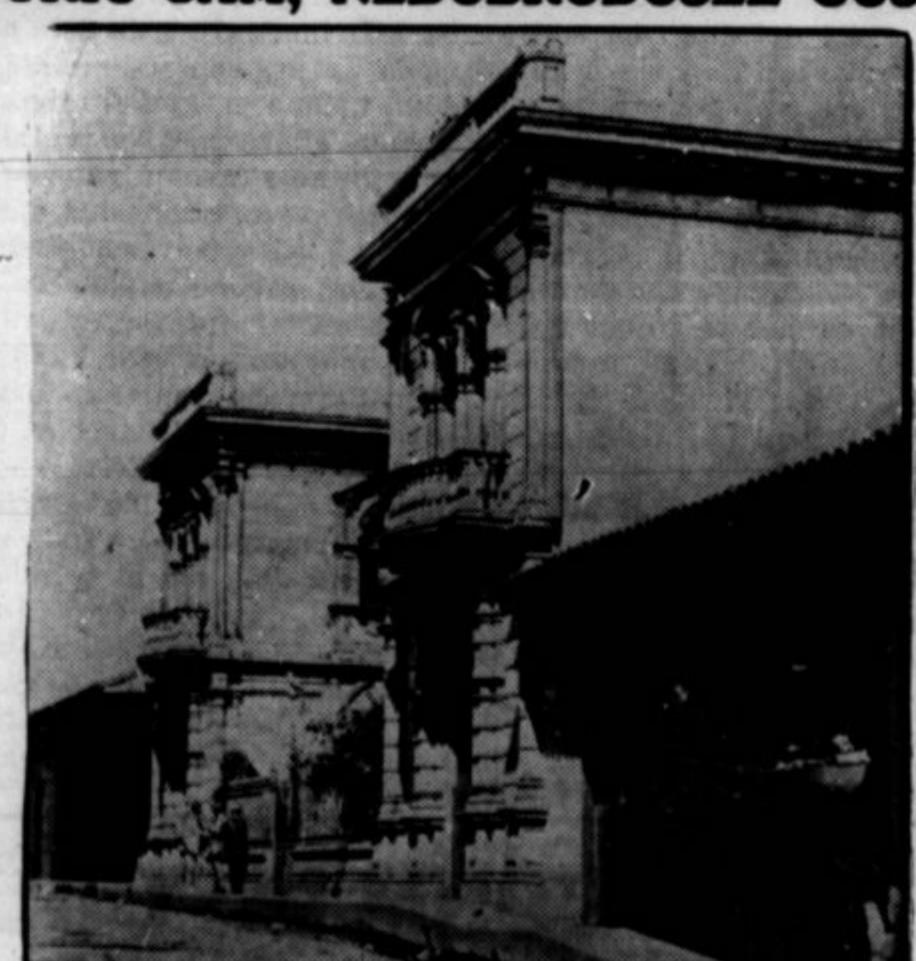
ELEKTRIČACIJA ŠVICE

Devetdeset odstotkov prebivalcev Švice ima v stanovanjih električno razsvetljavo. Švicarski vlaki imajo večinoma električne lokomotive.

\$160,000,000 za plače Angležem v Indiji

Nikjer niso politični uradniki Velike Britanije plačani boljše, kakor v Indiji. Za enaka delo so plačani Angleži v Indiji dva-krat do desetkrat boljše, kakor domačini. Indiji izda vsako leto \$160,000,000 za plače uradnikom, policijem, vojakom in drugim uslužbencem angleške narodnosti.

STRIC SAM, NEDOBRODOŠEL GOST

Amerika vlada dela že nekaj let s svojim vojaštvom "red in mir" v Nikaragui. Domačinom to usiljivo gostovanje ni ljubo, valed česar tu in tam kakakega ameriškega vojaka ubijejo. Poročila v ameriških listih pripisujejo take čine "banditom", domačini pa trdijo, da so ameriške čete zato v Nikaragi, da protetijo ameriške "bandite", ki s svojimi "investicijami" izrabljajo domače ljudstvo in ga porivajo bolj in bolj v suhnost ameriškemu kapitalizmu. Slika predstavlja palacio ameriškega poslanstva v Managu, ki je glavno mesto Nikarage. Straži jo vojaštvo, ker se boje napadov nanjo. Šest ameriških vojakov je bilo prošli mesec ubitih.

ALI STE PREJELI OPOMIN,

da vam je naročina na "Proletarca" potekla? Obnovite jo čimprej, da si zasigurate redno prejemanje liste.

Glasovi iz našega Gibanja

Tajniki so duša naših klubov

Piše Joseph Snay, tajnik kluba št. 11 JSZ v Bridgeportu, ter tajnik vzhodno-ohijske konference JSZ.

Čemu v mnogih klubih ni aktivnosti, nego le životarijo? Zato nekateri postojanke JSZ so takoj aktivne, da so vodilna sila v naselbini, in kako to, da druge, pa bilo v malih ali velikih naselbinah, ne kažejo nobenih znakov aktivnega življaja? Imajo seje, včasi pa še tega re.

Vzmemimo za primera klub št. 11 v Bridgeportu. Ce sodite po njegovih aktivnostih, bi mislili, da je v naši naselbini najmanj tisoč rojakov. V resnici jih je veliko manj, in od teh le majhen odstotek v klubu. Kar se tce aktivnosti, prednjači tukajnji klub izmed vseh daleč, naokrog. Delamo roka v roki. Skrbimo, da klub ni brez priredbo. V ta namen ima dramski odsek ter zdaj še pevski zbor "Naprej". To ni zraslo samo od sebe. Treba je bilo mnogo dela.

Tajnik mora biti vodilna sila v vsakem klubu, drugače klub je životari. Nanj odpade doslednik največ dela. Ako hoče tajnik, da klub napreduje, se ne sme nikoli utruditi. Ako se niro naveliča in če je temperament, to je, da se rad razreži, bo doživel veliko razčaranj. Tajnik, ki grozi, da bo "vse skupaj pustil", napravi s tem veliko škodo svojemu delu. On je voditelj organizacije in zato si mora med članstvom in med rojaki v splošnem dobiti zaupanje, kar doseže s svojim preudarnim delom ter z iskrnostjo.

Marsikje smo imeli aktivne klubove. Pa se je pripetilo, da je izgubil ta ali oni klub dobrega tajnika, kateremu ni mogel dobiti enako sposobnega nastavnika in klub je razpadel. Tajniki ne smejo oplaščiti, če pava preveč poslov, ker bi našla nevarnost, da ne bi mogel kajti ako ne bodo o delu in smernicah našega gibanja poučeni, njihov klub ne more iti sporedno z drugimi. Ni samo važno, da citajo pazno svoje glasilo tajniki, nego tudi člani in drugi delavci. Tajniki naj jih navajajo, to to.

Tajnik kluba naj si ne nakopava preveč poslov, ker bi našla nevarnost, da ne bi mogel kajti, da je vse skupaj nič, da nikamor ne pride dom in da je najboljše, "če vse skupaj pusti". Od njega se pričakuje, da na take malodusne argumente prepičevalno in vzpod budno odgovarja.

Klubi, ki opuščajo seje, če, ne glede, kako velike so zapreke. Ne sme postati malodušen, ne glede kako ga nasprotniki črtijo in blatio. Vse bo premagal, če bo vztrajan, kajti tajnik klubu so socialistična šola. Nekaj časa določite na seji za razprave in sklepanje o klubovem delu, o njegovih priredbah itd., ostali čas pa izrabite za diskuzijo o problemih, ki se tičejo delavstva. Npr. o vrozkibrezposelnosti, o vprašanju unije premogarjev, o dobrih in slabih straneh te ali one delavske stranke. Nešteto je problemov, o katerih lahko razpravljate sebi v pouk. Brez tega se delavci ne bodo izvezbali v socialisti, od kakšnih se pričakuje, da bodo sposobni voditi in upravljati gospodarstvo v novi družbi. Za predmete nič v premagal. Drugačnega dela zadregi. Poiščite si člacke v Proletarju in določite ljudi nekaj dni pred sejo, lahko tudi teden ali dva poprej, da jih Jože, doma od tam, kjer imajo

članom na seji lepo in s povoljno priklenjenega. Počasi, darki prečitajo. Slabo čitanje pa sigurno!

V Proletarju poročajo o aktivnosti klubov, o uspehih agitacije in o drugih rečeh, da s tem seznanite sodruge in čitalce o svojem delu. Če takih poročil ne morete poslati, zato ker niste aktivni, pozurite se, da se zamujeno popravi.

Pridobite si za sodelavce sodruge, ki so pripravljeni pomagati. Čimbalj jim je znano delavsko gibanje, in čimbalj vedo, kaj je socializem, toliko boljše in toliko uspešnejše bodo vaše skupne aktivnosti. Spominjam se, kako so delavci prispolili v klubu in si kupili rdeče kravate. Da vam dokažejo svoj socializem, so se rotili, da ne gredo več v cerkev, pa zoper duhovna so rekli ostro besedo. Če mesec ali dva so se že naveličali, vrgli rdečo kravato proč, in ugotovili, da so bili v stranki, pa se zdaj ni nič! Tudi plačevali ne bodo več, ker "ničesar ne dobe" v povračilo. Ti ljudje niso razumeli, kaj je socializem. Kako naj bodo potem takem agitatorji zanj! Hippo navdušenje jih je privedlo v organizacijo, potem so čakali, da se kaj zgodi, kakor da je za preobrat preko noči saino še njih manjkalo.

V medvognih in povojnih letih se je utrdilo in izvežbalo mnogo delavcev za socialistično agitacijo, drugi bivši člani pa so odpadli. Treba je pridobiti v organizacijo zdaj vse, zato da je naša naloga ogromna.

Leto 1931 naj bo za JSZ, leto napredka. To tudi bo, če store svojo dolžnost člani kot posamezniki, nadalje klub, konferenčne organizacije in vsi, kateri vodijo naše organizacije. Važna so zborovanja naših konferenc. Prva se vrši za zapadno Pennsylvanijo 22. februarja v Pittsburghu. Razmotrovajte o nji v klubih in društvih. Izvolite zastopnike. Zavzemite se, da to ne bo formalno zborovanje, nego da pride skupaj z namenom, dvigniti delavsko gibanje med jugoslovimi delavci v zapadni Penni na nekdano višino. To se zgodi, da hočete pomagati vsi, ki ste člani ali somišljeniki socialističnega gibanja.

Tajnik ne sme obupati, ne-

glede, kako velike so zapreke. Ne sme postati malodušen, ne glede kako ga nasprotniki črtijo in blatio. Vse bo premagal, če bo vztrajan, kajti tajnik klubu so JSZ. ima zavest, da dela poštano za poštano stvar, katere edini namen je, koristiti delavskemu ljudstvu. Nasprotniki bodo bitki s časoma gotovo izgubili, ker se bore vsled osebnosti ali pa vsled zaslepljenosti. Na osebne napade se ni treba ozirati preveč. Ljudje vso poznavajo in že vedo kako in kaj. Seve, če gredo napadali predaleč, tedaj je potrebno, da poveste tudi vi svoje.

Nihče delavskih agitatorjev ni brez nasprotnikov. Toda pri poštenem delu me ni še nihče nihče. Poiščite si člacke v Proletarju in določite ljudi nekaj dni pred sejo, lahko tudi teden ali dva poprej, da jih Jože, doma od tam, kjer imajo

Frank Barbić.

KLUBOM IN DRUŠTВOM

ALI želite svojim priredbam čimveč moralnega in gmotnega uspeha?

OGLAŠAJTE JIH V PROLETARCU!

UNIČEVANJE DRUŽIN V BEDI

Na sliki je družina Harry Druckerja v New Yorku, fotografirana v času, ko je Drucker še imel zasluga. Po polnom "Hooverjeve prosperitet" je izgubil delo in začel se je lov za novo službo. Ni bilo uspeha. Prihramki so pošli, kredit odpovedan, glad je zavladal. V stanju skrajnega obupu je Drucker sklemil, da nispravi vnamen konec z umiknjem življenja. Zadušil je ženo s plinom, toda predno sta bila zadušena tudi otroka in on, so udrli v stanovanje sosedje in policija. Vse tri so umirajoče prepeljali v bolnišnico. To so v listih vskršanje vesti. Samorocilci so mnogi. Tistih, ki umirajo vsled glada, plagona, je par sto tisoč, nevišči ene milijone, ki žive v velikem pomanjkanju.

Debata v klubu št. 1 o delavski vladi v Angliji

Nov klub v Imperialu

Dne 17. jan. sem se podal na agitacijo v Imperial, Pa. Ustavil sem se pri znanemu somišljeniku Fr. Avguštinu. Ker je bil zaposljen, me je spremjal na agitacijo Fr. Perper.

Domenili smo se, da bomo naslednji dan sestanek za ustanovitev klubova. Z agitacijo za Proletarca sva dobro opravljena. Na Imperialu ga imajo skočeno, da uredi vse potrebno za to.

Na shodu, ki se je vršil popoldne, smo ustanovili klub z vsakovrstne priedbe, le dramske predstave že ni bilo nad dve leti. Da bo malo sprememb, vprizore pod pokroviteljstvom tukajnjega kluba JSZ. igralci kluba št. 11 iz Bridgeporta šaloigro "Muzikalna kuharica". Pesem "Bread line" je v angleškem jeziku deklavljajoči člani in 6 članicami, skupaj 15. Vse kaže, da bo ta klub napredoval v aktivnosti in članstvu. Provizorični odbor je zo. Sodrug Snay bo inel krasilečki: Fr. Augustin je tajnik-član, težko v dramatični plesal-blagajnik in zastopnik Proletarca; Alojzija Perper, zapisnikarica; Mary Jamnick in januarja. Pričetek ob 7. zvez Jacob Zitko sta v nadzornem čer.

odboru. Organizatorji so Frank Perper, Margaret Jamnick in prirejen, da bo nekaj resnega John Godiša. V odboru so tri in en del pa za smeh in kratek ženske, izmed katerih je Mary čas. Pridite vse iz Girarda in Jamnick tukaj rojena in sele 18 okolice. Ne bo vam žal. J. Kosin.

nam je delavska stranka potrebna. Vsi v odboru so dobri agitatorji, ravno tako ostali člani klubova.

Radi bi si ustanovili dramski in pozneje še pevski odsek klubova. Oboje je izvedljivo. Imajo veliko, lepo dvorano in dosti moči. Dobre volje in pa učitelja petja jim je treba, pa bo slo. Z dramatiko pa takoj lahko prično. Uspeh ne izostane.

Popoldne sem se udeležil seje druž. št. 106 SNPJ., ki je bila jako zanimiva. Imperial je res naselbina, kakršne bi morale biti vse. Po seji svet se odpeljala s Fr. Perperjem ter njovo soprogo v Moon Run, kjer je moj stari dom. Kakor so mi pravili, vprizore njihov klub v kratkem večjo igro. Po programu pa bo veselica. Le tako naprej, sodrugi! Igre in druge dobre priedbe bodo dvignile klub in ob enem bo vše delo dalo dober vzhled drugim klubom.

Kot čitam, se bo 22. feb. vršila v Pittsburghu konferenca JSZ. za zapadno Penn. Pripravite se nanjo z dobrimi počitili. Jamranje ter izgovore je najboljše pustiti doma. Konferenci v klubom želim mnogo uspeha. — Joseph Snay.

Muzikalna kuharica v Girardu

Girard, O. — V tukajnjem Slovenskem domu smo imeli že vsakovrstne priedbe, le dramske predstave že ni bilo nad dve leti. Da bo malo sprememb, vprizore pod pokroviteljstvom tukajnjega kluba JSZ.

Domenili smo se, da bomo naslednji dan sestanek za ustanovitev klubova. Z agitacijo za Proletarca sva dobro opravljena. Na Imperialu ga imajo skočeno, da uredi vse potrebno za to. Na shodu, ki se je vršil popoldne, smo ustanovili klub z vsakovrstne priedbe, le dramske predstave že ni bilo nad dve leti. Da bo malo sprememb, vprizore pod pokroviteljstvom tukajnjega kluba JSZ. igralci kluba št. 11 iz Bridgeporta šaloigro "Muzikalna kuharica". Pesem "Bread line" je v angleškem jeziku deklavljajoči člani in 6 članicami, skupaj 15. Vse kaže, da bo ta klub napredoval v aktivnosti in članstvu. Provizorični odbor je zo. Sodrug Snay bo inel krasilečki: Fr. Augustin je tajnik-član, težko v dramatični plesal-blagajnik in zastopnik Proletarca; Alojzija Perper, zapisnikarica; Mary Jamnick in januarja. Pričetek ob 7. zvez Jacob Zitko sta v nadzornem čer.

odboru. Organizatorji so Frank Perper, Margaret Jamnick in prirejen, da bo nekaj resnega John Godiša. V odboru so tri in en del pa za smeh in kratek ženske, izmed katerih je Mary čas. Pridite vse iz Girarda in Jamnick tukaj rojena in sele 18 okolice. Ne bo vam žal. J. Kosin.

KNJIGE

CANKARJEVE DRUŽBE za leto 1931

Štiri knjige \$1 10

Naročila sprejema knjigarna "Proletarca".

Koledar Cankarjeve družbe. Vsebuje mnogo črtic, ilustracij in člankov.

Komur ni dana izbira ...

Povest. Spisal F. C. Weiskopf. Prevedel Pavel Zorec.

Ljudje s ceste. Povest. Spisal Jože Kranjc.

Poslednji dnevi življenja.

Po drugem delu Flammarionove povesti

"Konec sveta", napisal Angelo Cerkvenik. Ilustriral France Uršič.

KOMUR JE ZA DOBRO ČIVO bo naročil knjige Cankarjeve družbe. So poceni in ob enem

so to knjige, iz kakršnih se delavci uče sebi v korist. Pišite ponje čimprej, predno zaloga poide. Imamo jih le še dve sto skupin po štiri knjige.

VŠČIPCI

"Lawndalci" in samomori. "Samomori med Slovenci se množe," pravi frančiškanski dnevnik. Vzrok temu je to, da so odpadli od vere, posledica lawndalske vzgoje. Tako se je odrezal pobožni urednik. Nu, kdo pa je vzrok samomorom med duhovniki? In vsi imajo cerkven pogreb. In še to: ako se vse zgoditi po božji volji, tudi tudi samomori niso izjemna. Pa še ena uganka: koliko se dogodi samomorov v najnižjih plastičnih ljudskih mizerij, kamor "lawndalska vzgoja" skadar ne doseže, pač pa cerkvena?

Komentator.

Jack N. Velyack ima besedo. Mr. Jack N. Velyack, ki je narodni veljak, pravi, da je socializem nič drugega kot fova

šarija. Na svetu so že od nekdaj bogati in revni in bo tako zmerom do konca sveta. Kdor je priden, si lahko pomaga, kdor hoče delati, lahko deli, kdor pa noče, naj strada. Saj poznate Mr. Veljaka? Dobar človek je!

Narodni narod.

Nadaljevanje — Mi, Slovenci, smo narodni narod, ki pričigamo v narodne cigare z narodnimi šibicami, jemo narodne te-

stenine, izbiramo narodne le-

potice in plešemo z njimi na-

rodne plesne. V dežju nosimo

na glavo narodne "marele" in

sendimo se z narodnimi "par-

zorji". Po narodnih slavnostih

praznujemo narodnega mačka.

Narodnjak.

Protest!

Protestiram, ker ste kupili mojemu patronu filozofu A. K. velik bicikel. On se vendar vozí v pullmanu in si privoči porterja ter vodnika za vsako malenkost, na biciklu pa ne bi imel takih ugodnosti. Torej, še enkrat, na ves glas protestiram in hočem, da mojemu patronu odvzamete tisti nerodni bicikel.

I. Lapajne.

Modro povedano.

Eni ljudje so dobili ljubezen do SNPJ. šele, ko si je odebeliла blagajno.

Janez Zlatoust.

Slobodna dežela.

Dolgo nisem verjal, zdaj pa vsem, da je to res slobodna dežela, ker je v nji lahko vsakokolikor hoče neumen.

Mike Šur.

BANOVEC

nastopi na prireditvi dramskega odseka kluba št. 1 JSZ.

v nedeljo 25. januarja

v DVORANI ČSPS., 1126 W. 18th ST.,

CHICAGO, ILL.

kjer bo vpravljena veselo igra "STAR GREHI"

Banovec zapoje med drugimi sledeče pesmi:

Ivan Zorman Spomini.
Ivan Zorman Pesem Starca.

SLOVENSKE NARODNE:

Na vasi se nekaj godi.

Ko lani sem tam mimo šel.

Oh, žena me krega.

Na glasovir spreminja MARY OVEN.

VSTOPNINA NA PREDSTAVO IN KONCERT 75c.
(Ved o tej prireditvi je pojavljeno v oglašu na drugem mestu v tej številki).

PO 11 LETIH PROHIBICIJE ŠE VEDNO "MOČA"

Kaj je neasmiselno.

Da multimilijonarji delavcem vladajo. Da delavci svojo stranko zametavajo. Da je SNPJ. nudila zaslужek svojim načelnim sovražnikom. Da slovenski verniki grade drage cerkve in šole, ki ne bodo nikoli njihove. Da proletarci ne citajo "Proletarca."

Kepa.

Slabi časi.

Pri nas je kakor drugod, slabici časi povsod, po Butlerju pa se dolgočasimo, kadimo in po malem pijemo. Kluba nočemo, je preveč dima v zraku in glavah. —

Pittsburška cekarica.

Nikoli zadosti.

Če ti da SNPJ. priliko, da zaslubiš pri nji tisočake, ne da bi se posebno mučil zaanje, ako ti je dala ugodnosti, kakršnih nima nikoli drugi njenih članov, in če ti končno plača še počitniško turo kakor jo ni v tolikšni meri še nikomur v svojih 27 letih, pa potem hočeš, da ostaneš v nji član, ne da bi ji plačeval asesment,—kako bi vi rekli takemu rojaku?

— J. Mrak.

Nepolitična politika.

Bilo je v Chicagu. Na predlog pristaša zadruge inc. je bilo sklenjeno, da se društvo ne bo pečalo s politiko. Kmalu potem je isti član na dolgo v široku govoril, kako potrebljeno je za narodov politični vpliv, da gremo na konzulovo slavnost v Ashland Auditorium. In itd. zborejno na glavni koncert leptič, recimo v metropolitano sklenili, da gred v kolikor mogoče velikem številu, titulirana "Miss American-Jugoslavia". Tako je svetovanov v tukajšnjem "O."

Milwaukee.

Dirka se nadaljuje.

Milwaukee, pamet!

JPZ Sloga ni organizacija od včeraj. Vzelo je mnogo let, da smo napravili iz nje primeroma močno in visoko solventno podporno zvezo. Čemu zdaj rušiti, kar ste zgradili? Mislite, da je ceneti kaj za JPZ Slogo? Priseli je in odšel bo, JPZ Sloga pa ostane. Če ste zanjo, ostane močna in zdrava. Ako ste za ceneto, jo boste okužili.

Sedaj niso več časi, da se bi igrali z usodo podpornih organizacij. Včasi se je razhudil kak cene, pa je nastala nova jednota. Danes tegaj ni več, zato pa rajše uničujejo z intrigami od znotraj, kar ne morejo dobiti pod kontrole. Vprašajte se: Če bi bilo vodstvo, to je, odbor JPZ Sloga slab, kako bi mogla napredovati ter doseči tolikšno solventnost? In kaj je cene že pametnega storil? Začne to, začne ono, toda le počakajte, po "ohceti" ima marsikdo mačka! Pametni pravijo, da je boljša pamet nego žamet.

Toda če v JPZS ne bomo pa metni, tudi žameta ne bo! Vse kar vam predlagam, je, preosobno, ker je spor samo vajin, mislite pametno, in storite po javen. Z velespoštovanjem, tem, kakor vam veleva pamet!

A. P.

Redaktorjeve opombe.

Če koga nimati radi radi osebnih vzrokov, ošimfajte ga preosobno, ker je spor samo vajin, mislite pametno, in storite po javen. Z velespoštovanjem, tem, kakor vam veleva pamet!

A. P.

Svetozar Banovec.

njegove plačance, da se sami je prohibicija v provinci Nova Scotia ukinjena. Alkoholne pičice se lahko zopet dobe, prav tako kakor prepričane socialiste. Ne pa tiste slovenske "komuniste", ki so bili vsi razgarjeni z revolucijo, zato da so pod komunistično masko napadali JSZ. in Proletarca. Ker niso dosegli cilja — namreč, ker niso unjili Proletarca in JSZ., so spet pokazali svojo hlapčevsko naturo.

V nedeljo se vršita dve prireditvi. Ena je odkrita, ki jo prireja organizacija, katera deluje med češkimi Slovenci nad 27 let — to je klub št. 1. Druga posluje pod imenom korporacija Svoboda. Klub št. 1 je delavska organizacija skozi vso svojo zgodovino. Imenovana korporacija pa bega semtentra in se je spremnila v aparat za kraljevaško propagando. Hvala vladu, katero so isti ljudje pred par leti zmerjali.

Klub št. 1 siri delavska kulturno radi kulturo, inkorporacija podanikov pa ima svoje prireditve zaradi namenov, katere narodu skriva z napačnimi označbami.

Komur je ljubše na prireditvi, kjer se delavci ne spoštujejo samega sebe, bo pač šel k sebi enakim. Delavec pa, ki se zaveda svojega razreda, ki ima samoponos, pride na prireditve kluba št. 1 v dvorano ČSPS.

Justin Zajec.

Milwaukee Leader

Največji ameriški socialistični dnevnik. — Naravnina: \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za tri meseca.

Naslov: 528 Juneau Ave.
MILWAUKEE, WIS.

Martin Baretincic & Son

POGREBNI ZAVOD

324 Broad Street

Tel. 1475. JOHNSTOWN, PA.

Richard J. Zavernek

ODVETNIK.
2552 S. Central Park Ave.,
Chicago, Ill.
(blizu 26th St.)

Urad v mestu:

160 N. LaSalle St., soba 1100.
V zvezi z odvetniki
Rodriguez & Molony.

Waterloo Dry Cleaning Co.
COLLINWOOD, O.

Frank Trebec,

lastnik
Cistimo, likamo in popravljamo moške in ženske obleke
15805 Waterloo Rd.

Tel. Kenmore 1275

Konferanca klubov in društev
PROSVETNE MATICE J.S.Z.

Za zapadno Pensylvanijo

se bo vršila

v nedeljo 22. feb. 1931

v Slovenskem domu na 57th in Butler St.

PITTSBURGH, PA.

Pričetek točno ob 10. dop.

Opozorja se vse klube in društva Prosvetne matice, da pošljete zastopnike. Sodružni in somišljeniki, razmere same silijo, da posvečamo naši propagandi med delavstvom kar največ pozornosti. Vsak klub in vsako društvo, spadajoče k "Prosvetni matici" naj skrbi, da pošljete zastopnike na tu zborovanje v Pittsburgh. Navzoči bodo tudi zastopniki novega kluba JSZ. iz Imperiala, Pa., katerim kličemo: Dobrodošli v vrstah zavednega delavstva!

SODRUGI IN ROJAKI.

Kadar potrebujete za svoje prireditve v Clevelandu in v naselbinah Barberston, Lorain, Warren in Girard godbo, se obrnite na

FRANK BARBICH'S ORCHESTRA

1216 E. 176th St., CLEVELAND, OHIO.

Dobite lahko tudi Duet ali Trii.

ALEKSANDER NEVEROV:

Taškent-kruha bogato mesto

(Ruska povest iz dne velike lakote.)

Prevedel Ivan Vuk.

27.

Na postaji niso dovolili vstopiti v vlak.

Po vagonih, po strehah so hodili vojaki s puškami, podili mužike in babe ter zahtevali dokumente. Mužiki so begali za vojaki in pokorno tresli gole glave. Polni topega obupa so lezli na odbijače, z odbijačev na strehe. Zopet so jih pognali s streh in zopet so kakor biki z molčečo trdovratnostjo silili v vagone.

Miško in Trofima so odgnali s kopiti in grozno kričali:

— Marš!

Poleg nekega razbitega vagona so sedeli trije mužiki, dve babi, deklec, starec in mrek vojak z leseno nogo. Gledajoč na pripravljen vlak so mužiki mislili, da se jim morebiti na nekak način posreči skočiti na vlak, se krepko prijeti in se odpeljati iz strašnega kraja. Ali so pripel lokomotivo in so vagoni z golimi, izpraznjenimi strehami polzeli počasi mimo skladischa, v sinjo stepo, je nekdo izmed treh mužikov rekel v obupu:

— Sedaj smo prepuščeni smrti! Naprej ne pridemo, nazaj se ne vrnemo. Kam sedaj?

— Pojdimo tja, kjer se vlaki sestavljajo, — je odgovori drugi. — Tam stopimo v vagon.

— Nas bodo pustili?

— Zakaj, hudiča, bi jih vpriševali?

— Tako daleč ne pridemo — je rekel vojak. — Obnemoremo...

Nepričakovano je vstal tretji mužik...

— Vseeno. Tu ne moremo sedeti!

— Hočeš iti?

— Sam grem.

Starec, držeč se mužikov, je brskal z drugečimi prsti pesek kakor kokos, previdno otipaval kamenčke, si jih dajal na dlani in jih dolgo njuhal z umazanim, neobčutljivim nosom. Pjotra, visok, zgrbančen mužik, je gledal starca začudeno, kakor da ga je pravkar zagledal.

— Ded, cigav si?

— Dragi, sam ne vem, cigav. Svojo gubernijo sem izgubil...

— Kam se pelješ?

— Kam neki se naj peljem? Sedim tukaj že pet dni, a se ne ganem nikam. S sinčkom sem se peljal. A umrl mi je. Kad bi ostal z vami.

— Mi pojdemo peš. Tukaj ni mogoče vstopiti.

— No, kaj za to! Ne bojim se tega, prijatelji, samo da mi noge vzdrže. Po sedemdeset vrsi se... nekoč prenobil, ne da bi počival.

Dobji z dekletem sta s strahom gledali v široko, strašno stepo. Bili sta se poti, toda pustini svoje, je tudi strašno. Stali sta pokorno, ven, s skrivnjenimi prsi radi tesno privezanih vreč. Sidor, bos mužik, je mehko cmoknil z ustnicami:

— Gremo ali ne gremo?

— Gremo — se je odzval Jermolaj. — A ti, ded, kako?

— Pojdem tudi jaz. Kam se pa naj drugače denem?

— Boš zmogel?

— Morda bom, bog daj...

Sli so — majhna, zapuščena čreda.

Trofim je odločno pogledal Miško...

— Ti hocejo peš. Se ne bojš?

— A ti?

— Jaz grem.

— Tudi jaz grem...

— Boš zmogel štrideset vrst?

Miška si popravi trebuš.

— Zmogel bi sedaj še več vrst...

Visoki, zgrbančen Pjotra z razparano kapo je stopil naprej, a se za minuto ustavil. Pogledal je zamisljeno na cerkveni stolp postaje, na katerem je bil rumeni, od solnca obsevan križ, in peljal je mahajoč z dvignjeno palico ostale ob svetlih, blešečih tračnicah v sinjo, vabečo stepo, za katero so se videli sinji vrhovi gor — spremljalo jih je tanko petje brzjavnih žic v velo, neveselo zvonenje večernih zvonov.

Miška in Trofim sta šla za njimi kakor jagnjeti. Nista spraševala, ali ju vzamejo mužiki s seboj. Saj se še celo sama nista prav dogovorila... Treba je bilo iti v Taškent, v siti kraj, ki rodil kruh in ki se je skrival za daljnimi griči. Na postaji ni bilo mogoče stopiti v vlak. Spodili so ju s strehe. Šla sta, ne da bi razmisljala, pes z majhnimi, bodrimi koraki, ne boječ se ničesar. Vedno se jima je dozdevalo, da se mužiki ozro in poreko:

— Kam?

In tedaj odgovorita:

— V Taškent!

Mužiki so se sicer ozirali, vendar nikdo ni

SPOPADI MED POLICIJO IN BREZPOSELJIMI

vpraševal, kam gresta dečka. Nikdo se ni brigal za njiju. Vojak je šepal, široko stopal z leseno nogo in glasno pripovedoval:

— Voda, veste, je v Taškent zelo mrzla in čista, da se vidi v nji vse, kakor v zrcalu... Jagode rasto, da se ne zlažem, cele desetine...). Gremo, na primer, ves dan... in povsod so sami sadonosniki, sadonosniki, sadonosniki... Povsod so izoe brez streh in povsod so izkopani jarčki za vodo...

— A kruh, koliko stane?

— Kruh je poceni. Ako delas pri Sartu štirinajst dneh, zaslubiš lahko dvajset pudov in še hrano...

Starec, deklec, babi, trije mužiki in Miška s Trofimom so gledali, ohrabreni po veselju glasu njenega vojaka, na sinje vrhunce goc zaupljivo in korakali v nerednem, raztegnjenem trikotu vedno naprej k mrzli in zelenim, nepreglednim sadonosnikom...

28.

Siroko se razprostira daljna, v rdečo solnčno svetlobo potopljena stepa z redkimi griči. Samotno krožijo stepni orli nad mrtvimi, s solo posutimi ležišči in zopet sedajo na starodavne grobove steplih knezov kakor zvezni stražarji s črnimi, odrevnenimi glavami. Ogromni, nedotaknjeni repejnik... se raztezajo ob grobovih kakor verige, se vzpenjajo na griče, vzbujajo nemir s svojo mrtvo samoto, s svojim večnim, nikdar vznemirjenim mitem. Solnce se je vzpelno na zenit, zopet se napotilo k zatonu in popoldanske sence postajajo daljše.

Vojak z leseno nogo že ni več pripovedoval o hladni, prozorni vodi, temveč je z rdečimi, vnetimi očmi zlobno gledal na mrtva stepna prostranstva in govoril brezupno:

— Ne pridemo do postaje. Ne vzdržimo...

Zenski in dekleci so skrivilo izmučena usta, prijele druga drugo za roke in molče plakale, zmučene od strahu.

Samo Sidor, bos mužik, in Jermolaj, s tremi, nepočesanimi laskami, sta korakala uporno, stegnivič črna, zagorela vratova, in sta delala z zbitimi nogami dolge korake. Pjotra, korakajoč spredaj, je dvignil potno palico visoko in polagajoč si dlani nad oči, pogledoval v daljavo tekoče svelte tračnice ter govoril bodreče:

— Glejte, tam je videti nekaj črnega.

Ako so dosegli do črne proge, ki je bodriča oči, je srce zopet stisnila otočnost. Bilo je namreč od Kirgizov zapuščeno taborišče, kupi izplaknjene gline — težko, neveselo delo beguncov. Zopet je Pjotra zasenčil z dlani oči, zopet je iskal izgubljeno postajo.

Postaje ni bilo videti.

Samo brzjavna žica je brnela; tuintam so se pojavili prevrženi vagoni, vrženi s proge in zlomljena kolesa topov — zadnji sledovi državljanke vojne, divjajoče preko stepa od Turkestana do Samare.

Miški in Trofimu je bilo lažje kakor ostalim.

Najedla sta se, napila, odpocila in imela v žepu še precejšen kos krnna. Tuintam je vrgej Miška na skrivaj v usta košček in šepetajoč govoril Trofimu:

— Ni nama slab, kaj?

— Vzdrživa, je odgovoril Trofim. — Samo dati se nikar...

— Otroci, počakajte! Ne morem dalje!

Zaziba, zaplavala je stepa v začudenih očeh, zazibala, zaplavala so repejnik, zvrtena se je brzjavni drogov in brzjavna žica je zabrnela vse glasnej.

— Počakajte, otroci! Ne vzdržim!

Razkoračil je starec noge in molče sedel na suho, vročo zemljo.

Vojak je prisadel k starcu in z rokami krepko stisnil leseno nogo:

— Počakajte, bratci, tudi jaz ne vzdržim!

Sedla sta tudi Sidor in Jermolaj. Pjotra je naenkrat zavrgel palico:

— Ej, cesta, naša cestička, daljna pot!

Otipal je v zepu betovo tobaka. Pričgal si ga je in začel nalač požirati oster, jeked dim, da bi umiril prazna, lačna čревa.

— Kam?

In tedaj odgovorita:

— V Taškent!

Mužiki so se sicer ozirali, vendar nikdo ni

Na Prosveto sem bil naročen predno sem postal član S. N. P. J., torej tih o tem. Naročen sem nanjo od kar je dnevinik in njen reden plačnik. Da bi se naročil na "E.", hvala lepa. Jaz potrebujem liste, ki me vadljivo s prepričanjem, ki uče, ne pa zavajajo v interesu kake kapitalistične klike. Zame je koristna delavska kultura, ne pa Maschkejevi politični žganci, ki jih ponuja "E."

Restavracione poskrbijo, da "se mi dobro godi na svetu". Finančne razmere mi za enkrat ne dopuščajo, da bi postal delničar zadruge, akoravno bi rad lastoval mnogo njenih delnic. Prudiču k zaključku še povem, da ako bi on pošteno odgovarjal na moj dopis, bi to polemike ne bilo treba. In če bi bil on prijatelj resnice, bi priznal, da je bila FEDERACIJA SNPJ. TISTA, ki je organizirala pomočni stavkovni odbor in "Enakopravnost". Za to priznanje se gre, cenjeni dopisnik, vse drugo, kar pišete, je zavijanje, ki pa resnice v ničemur ne spremeni.

Edvard Branisel, predsednik Clevelandske federacije SNPJ.

"New Leader"

angleški socialistični tednik.

Izhaja v New Yorku. Naročniš \$2 na leto, \$1 na pol leta. Najboljši urejevan angleški socialistični list v Ameriki. Mnogo slovenskih delavcev ga čita.

Naročite si ga tudi vi. Naročnišno zani sprejema "Proletar".

FENCL'S

RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel. Crawford 1382.

Prična in okusa domača jedila. Cene zmerne. Postrežba točna.

FRANK FLORJANCICH

Trgovina z železnino.

Zaloga barv, žip za okna, potrebičin za dom, igrač za otroke in potrebičin za vrtove.

Prvovrstno blago.

40 N. Harlem Ave.

Riverside, Ill.

Med 32nd St. in C. B. Q. postajo.

Tel. Riverside 2376.

Zmerne cene.

KNJIŽNICA KLUBA ŠT. 1 J. S. Z.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

(v upravnosti Proletarca)

ima na razpolago bogato zbirko knjig v slovenskem in angleškem jeziku, katere izposojuje proti malo odškodnini članom in nečlanom.

Urad odprt vsak dan izvzemši nedelj in praznikov in ob večerih razven torka večera.

Knjižničar.

TISKOVINE

SLOVENSKA UNIJSKA TISKARNA

ATLANTIC PRTG. & PUB. CO.

2656-58 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Tel. Lawndale 2012

A. H. Skubic, predst. — J. F. Korecky taj.

V naši tiskarni se tiska "Proletar".

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

JE

NARODNA TISKARNA

2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE

CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaskem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakov tudi v Angleškem in Nemškem jeziku.

Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

Pravi prijatelj

V SLABIH ČASIH JE HRA-NILNA VLOGA V SIGURNI BANKI.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

Adam Milkovič:

SUZNJI KRVI

ROMAN ČUVSTEV IN NAGONOV ČLOVEKA

Vse pravice do ponatisa iz Proletarjev pridružuje avtor.

(Nadaljevanje.)

"Pobegniti morava še nocoj," je hitel on. "Hočejo me pridržati med zidovjem, vendar mi tega srce ne dopušča. Zapustiti hočem dom, starše in študije, vse zaradi tebe, sladka."

"Kaj je to tolika žrtev?" je skoro užaljeno odstopila ona. "Zapustiti dom in podobne nemnosti zaradi sreče, ki ti je namenjena ob ženski kot sem jaz?"

"Madalena, tvoje srce je premehko," jo je tolažil on, "pремehko je; dvomim, da boš vzdržala v boju, ki stoji pred nama . . ."

"Kadar padem," se je zasvetilo v njenih očeh, "boš padel tudi ti; oba ali nobeden!"

"Kaj je to?" je odskočil Ramon; na vrata je bil nekdo potkal. Stisnil se je v kot, dokim je Madalena pripravljena, da pljune vsakomur v obraz, stopila k vratom.

"Čaj sem vam prinesla," se je poklonila sočarica. Šele tedaj se je domislil Ramon, da je moralno tako biti, ker ga je bil malo preje naročil.

Ko sta srebalci čaj iz skodelic, je kanila Madaleni nova misel.

"Naš prijatelj," se je nasmejala, "gospod Regletti je bogat človek . . ." Oblekla si je plašč in sklenila, da ga obiše . . .

"Zakleni vrata," je pošeptala ljubimcu. "Vremem se tekom pol ure. Ako bi kdo trkal, molči, kakor da si mrtvev."

Potem ga je poljubila in zdrčala po stopnicah.

Nestrpno je pogledoval Ramon na uro. Kdaj se vrne? Cemu obisk? Ali se sploh vrne? Izvlekel je iz žepa kup-bankovcev in je strel.

Točno po preteklu pol ure, je nekdo plaho potkal. Potem je poklical s pritajenim glasom in vstopil.

"Evo," je vrgla na mizo nov snopčič bankovcev in za njim pest zlatnine ter dragih kamenov, to nam mora zadostovati. Stej!"

"Odkod denar?" se je zdrznil on.

"Ne vprašuj in štej!"

Zaklenila je skrbno duri, potem se sklonila čez njegovo ramo in strmela v denar, ki ga je Ramon mrmarje preševal. Zdeleno se ji je, kakor da krikne vsak, ki ga prime njegova roka. "Ukraden, ukraden . . ."

8.

Po mestu so begali kolporterji, po večini polabini in kričali. Ljudje so postajali na ulicah, čitali, se plaho ozrli in zbežali.

Levi! Levi! Samo ta beseda jezikala od ust do ust; vse je begalo in se skrivalo.

Levi, ki so tisto noč pobegnili skozi odprtino, so bili raztrgali že petro meščanov. Kroticu Veneciju se je omračil um. Morali so ga zvezati in zapreti v samotno celico. Promet je zastal. Glavne ulice so izumrle. Stražarji tiče skriti po hodnikih. Grozno! Tuštan se začuje krik, nekje zatuli strašno in grozeče. Potem poči strel, zopet krik in za njim rjovenje . . .

Evo slike! Mlada služkinja je šla predpoldne z malim dečkom na prehod. V bližini mestnih nasadov se je plazil lev. Služkinja je kriknila in se zgrudila. Deček je bil skočil k lepi živali in se igral z njo. Vlekel je leva za uhlje in mu metal kamenje. Ko pa je otrok vzel palico in ga mahnil po glavi, je lev skočil nekaj metrov nazaj, tisti hip počenil — potem skok, dečkov obupni krik in kri. Zver je izginila z žrvijo v goščavo . . .

Ali: v eni večjih kavarn sredi korza, so se navsezgodaj odprla vrata — v zakajeni prostor je prilomastil Huron. Gostje so zlezli pod mize in biljarde, dočim so eni obsedeli na sedežih trdi in nepremični kakor kipi. V grobni tišini je stopicala zver po gladkem parketu in odšla ne meneč se za ljudi skozi nasprotna vrata v kuhinjo. Kuharji so zbežali eden je zlezel v kotel in se potopil čes glavo v mrzli vodi. Huron je tako brez protesta pohrustal vse, kar je količkaj dišalo po mesu.

Naslednjega po teh razburljivih dogodkih, je odprla gospa J. Marondini pismo sledete vsebine:

Draga mati, dragi oče!

Pozabita na svojega sina! Odšel je po poti, katero mu je odkazalo srce. Ne solz, mati! Jaz sem brezmejno srečen . . .

Ne zasedujte me, ker bi bil vsak trud zmanj; zakač jaz sem že daleč! Ako vaju ne vidim več, prisel bom k vama, ko bosta ležala v grobu. Tam se bom izpovedal — srečen ali nesrečen. Vem, da je greh, ki sem ga storil velik, a ljubezen ne pozna meja in srce me žene naprej, še naprej do cilja — pred oltar . . .

Odpustita in pozabita!

Vaš sin Ramon.

In potem? Kdo more opisati bolečino maternega srca, ki mu je nekdo izruval edinega otroka? Nikdo! To je last srca, trnjeva krona, ki jo je prejelo kot plačilo za vso ljubezen in trpljenje. Njene roke so se zarile v nagubano lice in njeno telo se je zgrudilo. Oče je zgrabil na steni viseče sinovo sliko, jo besen raztrgal in potepal.

"Proklet naj bo," se je zaklel, "toliko tisočakov sem žrtvoval za tega, in sedaj mi je pogbenil z navadno cirkusko podgano, zavrgel študije, dom in vse. O Bog!" je stopil k soprigi, "tak sin ni vreden solze! Pripeljem ga nazaj; za uho ga pripeljem, kot se s takim ničvrednežem napraviti mora." V njegovo srce je legla težka slutinja. Plačal je v sosednjem sobo, a že v naslednjem trenotku pribeljal nazaj.

"Izgubljeni smo," se je ves bled naslonil na steno. "Vložnih knjižnic . . ." je zamrmral, se sese del na stol, a naslednji hip planil kvíški in zdrevl po stopnicah na ulico.

Ko je prihitele do visoke zgradbe je prepaden stopil pred blagajnika.

"Pet tisoč frankov," je pogledal preko očal uradnik, "dvignjeno dvajsetega t. m. Izvolite!"

"Kako je začudeno zgrabil oče knjižico, samo pet tisoč je dvignil?"

"Prvotno je dvignil vse," je kazal v knjižico s tankim prstom blagajnik, "potem je prikel nazaj, vrnil vse in . . ."

"In?"

"In dvignil samo pet tisočakov."

"Vraga!"

"Kako, ali je bila pomota?" se je začudil uradnik.

"Da, velika in prevelika pomota!" je stisnil oče knjižico v žep vesel, da se sin ni polastil vseh tisočakov. "Nu, pa kaj bi vam pravil," je privzdignil klobuk, "zbogom!"

Stirinajst dni kasneje, je prejel Pierre Marondini pismo svojega prijatelja detektiva Burov, v katerem mu sporoča, da je slišal, da se je njegov sin Ramon pred krakim mudil v enem izmed tamošnjih hotelov.

"Za njim!" je sklenil oče in odložil očala. Burov je pretkan človek; jaz vem, pomagal mi bo v vsemi močmi.

Teden dni nato, je stari Pierre Marondini pripravljal kovček.

"Moram ga najti," je ponavljal venomer in pospešil delo. Na večer je poljubil solzno soprogoo in s palico v desnici odhitel. Na križišču prve ulice, sta si segla s prijateljem v roke.

"Moramo ga najti," so bile prve njegove besede.

"O tem ne dvomim," je odvrnil mladi detektiv Burov. Pospešila sta korake. Do postaje ju je ločila le še kratka pot, ko je po kratkem molku dodal z neko prirojeno trimo. "Ne uklonim se preje. Za vas dragi Pierre grem tudi na kraj sveta."

Na kolodvoru sta vstopila na lyonski brzovlak. Hitro je sopihala črna pošast zapuščajoč za seboj dolgo gorečo grivo.

"Najpreje in Mentell," je menil stari Pierre.

"In potem? Kako mislite?" si je podpril golo brado Burov.

"Kakor bo vodila nit," je skomignil on.

V coupe stopi izprevodnik.

"Koliko je še do tja?" vpraša Burov, ko je izprevodnik ponovil na voznom listku označen kraj.

"Ako ne bo zamude, boste ob pol sedmih lahko izstopili."

Točno ob pol sedmih drugo jutro je prisotnih vladil vlak na postajo. Posod nepoznani, tuji obrazzi. Pierre Marondini in detektiv Burov sta odhitela v mesto. Po nekem znancu je Burov ponovno dozadal, da je prenočeval Ramon Marondini v enem izmed manjših hotelov na periferiji mesta.

Uro kasneje jima je hotelski portir predložil debelo knjigo s seznamom tujev.

"Evo ga," pritisne gospod Burov prst na znano ime. "R. Mandor s svojo soprogoo — to je on!"

"Kje je ta gospod? Ali se ga kaj spominjate?" je dvignil stari Pierre Marondini pogled v vratarja.

"R. Mandor?" je ponovil vratar. "Soba št. 12 . . .," je zategnil "zdaj se mi dozdeva. Visok človek!"

"Da, da," sta pritrdirila obe.

"Ona črna kot hudič," je pogledal potem z vprašujočimi očmi vratar.

"Tega ne vem," je odvrnil Pierre Marondini.

"On plavolas," je stegnil prst portir.

"To je on," sta uganila obe hkrati.

"Koliko dni je prenočeval?"

"Tako, prosim," je vratar odpril drugo knjigo, potem pa pritisnil prst. "Tri dni, prosim."

"In kam je odšel?" je pogledal Burov v knjigo. "Mm," je pristavil, "tu pravi, nazaj; da je odpotoval nazaj." Spogledali so se, — nit je pretrgana . . .

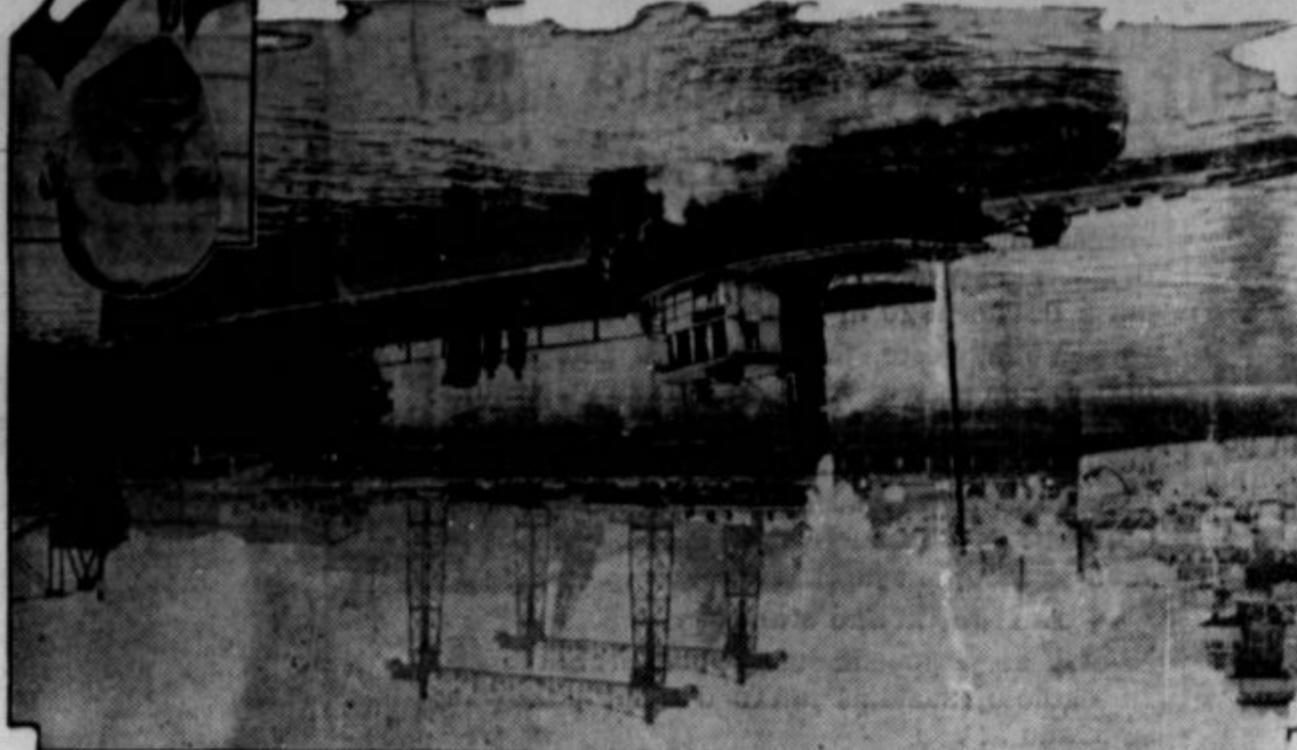
"Lisjak," je sikitil oče skozi zobe in vrgel vratarju nekaj drobiža po mizi.

Ne dolgo nato, sta zopet stala na ulici. Kam naj kreneta? Ulice drže na vse strani; katera bo prava? Prva sled je zabrisana. Treba poiskati nove, potem naskočiti in zgrabit.

"Ne bo mi ušel," je odnihal s kazalcem Pierre Marondini in pogledal prijatelja, ki je zamišljeno strmel v tla.

(Dalje prihodnjič).

PODMORSKA LADJA ZA RAZISKOVANJE POLARNIH KRAJEV

Podmorska ladja, v ospredju te slike, je namenjena za ekspedicijo na severni tečaj, ki se pične to poletje. Bila je zgrajena v ta namen v philadelphijski ladjedelnici, od kjer jo priva vlačilni parnik. Opredeljena za svojo pot bo v ladjedelnici v Camdenu, N. J. Ekspedicijo bo vodil Anglež Hubert W. Hinks, ki je na sliki na desni.

STARĀ PESEM POD NOVO FIRMO

V "Slovenskem Tedniku", ki izhaja v Buenos Airesu v argentinski republiki, je v izdaji z dne 13. decembra priobčena na prvi strani velika slika kralja Aleksandra in pa članek preko skoro cele strani, ki je spisan v enakem duhu kakor so pisali slovenski ter drugi jugoslovanski listi v bivši Avstriji o cesarju Jožefu.

Članek v Slov. Tedniku je bil priobčen h kraljevemu rojstnemu dnevu. V Zed. državah pa je jugoslovanski poslanik Pitamic povabil nekatere slovenske ter menda tudi par hrvatskih urednikov v Washington na slavnost praznovanja kraljevega rojstnega dne. Ako se je kdo slovenskih urednikov odzval, ne vemo, vemo pa, da so se eni javno v kolonah svojih listov zahvalili za povabilo ter izrazili svoje obžalovanje, da ne morejo priti.

Plačani režimski propagandisti v Severni in Južni Ameriki apelirajo na narod, da naj se bori za svobodo in neodvisnost pod vodstvom kralja Aleksandra. Sicer pa vam pove, kako se lahko otresete robstva in pride do svobode, članek v omenjenem argentinskem slovenskem listu, ki vam ga podajamo v dokaz, da papir zelo veliko potrpi. Članek z naslovom vred se glasi:

KRALJ ALEKSANDER NAJ ŽIVI! NAJ ŽIVI JUGOSLAVIJA!

V sredo 17. decembra praznujemo Jugoslovani rojstni dan našega viteškega kralja Aleksandra I. Pri njem je danes naša misel, naša zvestoba. Okrog njega smo — kakor vedno tudi ob tej priloki — zbrani vsi v znamenu naše velike nacionalne ideje. Aleksander je naš in mi smo Njegov!

Zgodovinsko odločitev N. Vel. kralja Aleksandra z dne 6. januarja 1929 smo iskreno pozdravili vsi zavedni Slovenci. Cudili in divili smo se odločnosti našega modrega vladarja, ki je v pravem casu vzei v svoje roke silno odgovornost in ogromno našega pomirjenja in urestev naše ljubljene domovine.

Z vso udanostjo in največjim zaupanjem sledimo velikemu in pomenitemu prizadevanju našega ljubljenega vladarja in naša največja in najiskrenježa želja je, da bi bilo njegovo veliko delo pri veličastni stavbi Jugoslavije, v kateri vidimo zarezane v nerazrureno enoto Slovence, Hrvate in Srbe, vendar ne sm prej s popolnim uspehom.

Naše misli hite danes s posebno toplico k našemu vrhovnemu voditelju, našemu modremu vladarju, okrog katerega se zuremo vse, ki smo postenega arca in ki vidimo v obstoju in razvoju Jugoslavije našo svobodo, naše življenje in napredek.

Kdo bo namesto rodbine svoboda, namesto smrti življenje mora biti za Jugoslavijo, za kralja in za narodno ter državno edinstvo, ki je edina garancija za zdrav in mogočen razvoj vsega jugoslovenškega naroda v svobodni državi.

in to mi zelimo in hocemo! Zato klicemo danes z vsem srcem:

... kralj Aleksander naj živi! Naj živi Jugoslavija!

Popotniki štirih vetrov

Cleveland, O. — V Clevelandu je nam prav dobro. Pečljavej je nas 6 vrst. Veseli nas, ker živimo skoraj kakor v puščavi. Vsled dolgega časa smo se povarjali o božičnih in novoletnih praznikih še dolgo pred tem, ko so minuli. Na božič sem dovolil vse do 12.00, tudi prej in pozneje. Dobra šola, ki pa ma pogin nič ne zadeže.

Zelo pa pomaga onim, ki čitajo liste kakršen je Proletar. Prijatelj Lovre čita samo liste, ki zavajajo delavce. "Proletarca beri," sem mu dejal. "Zdaj si tak

Obrambni sklad klubove "Zarje"

V. Izkaz.

Cleveland, O. Po \$10: John Zupan, dr. "V boj" št. 53 SNPJ., Klub št. 49 JSZ; po \$5: dr. št. 477 SNPJ. F. in M. Penca in F. Potocin; po \$1: Neimenovan, Jos. Zadnik, Anton Kavčič, Vincenc Jurman in neimenovan; po 50c: Fr. Hribar, Karol Dekleva, Peter Segulin; po 25c: J. Volk, Joe Matko, Fr. Žagar, Anton Stemberger, John Zorman, Fr. Culkar, Jack Zadnik, Anton Bubnič, Jos. Lever, Louis Pockaj, neimenovan, Jos. Bartol, Fr. Siskovič, skupaj \$48.75. Nabranu na domaći zabavi dr. "Macabees": prispevali so: po \$5: Jos. Babnik, John Tavčar; po \$1: Felix Stumbelj, Jerry Rožanc, Fr. Kolenc, Fr. Meserko, Jos. Skuk in neimenovan, skupaj \$16.00. Skupaj v Clevelandu \$70.75.

Barberton, O. Dr. št. 48 SNPJ. \$5.00.

Rittman, O. Dr. št. 488 SNPJ. \$2; Anton Pečnik, 50c, skupaj \$2.50.

So. Range, Mich. Nabranu na seji dr. št. 22 SNPJ., prispevali so: po 25c: Pavel Čor, Ivan Marinčič, Peter Samič, Fred Blašenka, Jennie Mrvoš, Mary Gazetich, Nick Persha, Martin Spoljarich, Ivan Spoljarich, Jos. Butina, Miko Grent, Katarina Mihelich, Matt. Klarich, Paul Klarich, Mat. Cibaček, Mat. Likovich, Louis Pistor, Fr. Samša; po 20c: Jos. Ozanich, Fr. Jezovšek, Jos. Klobouchar, Mary Tavčar, 10c, skupaj \$6.20, odbito za poštino 12c, čista vota poslana \$5.08.

Detroit, Mich. Pevski zbor "Svoboda", odsek kluba št. 114 JSZ, \$10.00.

Krayn, Pa. Dr. št. 174 SNPJ., \$5; Frank Baydek, \$2, skupaj \$7.00.

Pittsburgh, Kans. Dr. št. 14 SSPZ., \$1.00.

Piney Fork, O. Nace Zemberger, \$5; po \$1: Klub št. 95 JSZ in John Oblak; po 50c: Fr. Zaverčnik; po 25c: John Cernarich in Joe Strajnar, skupaj \$8.00.

Latrobe, Pa. Po \$2: dr. št. 318

SNPJ. in John in Mary Radej; po \$1: Vincenc Resnik in Louis Kade; John Resnik, 50c; po 25c: Anton Troha in Joseph Zabkar ml., skupaj \$7.00.

Conneaut, O. Nabranu na seji dr. št. 237 SNPJ., prispevali so po 25c: G. Sebečić, John Kalafatid, V. Man, Steve Karol, J. Milakovich, T. Cebasek in Jos. Sedmak, skupaj \$1.75.

Forest City, Pa. Klub št. 10 JSZ, \$3; po 50c: Anton Zaitz, Fr. Rataic in Jos. Čebular, skupaj \$4.50.

Sharon, Pa. Dr. št. 31 SNPJ., \$2. Milwaukee, Wis. Klub št. 37 JSZ, \$5.00.

Forest City, Pa. Dr. št. 124 SNPJ., \$5.00.

Strabane, Pa. Dr. št. 589 SNPJ., \$2; Neimenovan, \$1; po 50c: John Troha, Jos. Novak, John Kutch, Jos. Krule; po 25c: Anton Mavrich, John Progar, Andy Posega, Adolf Tomšič, Fr. Majzel, Fr. Pelhan, Victor Shell, Adolf Kira, Fr. Kira, Ignac Tomšič, Fr. Drenik, John Podboy, Josephine Pleskovich, Fr. Ipavec, Marke Tekavec, A. H. Riska, Paul Česnik; John Grmovšek, 10c; skupaj \$9.35.

Oglesby, Ill. Dr. št. 95 SNPJ., \$3.

Johnstown, Pa. Po \$5: dr. št. 600 in 82 SNPJ., skupaj \$10.00.

Parkhill, Pa. A. J. P. Krašna, \$2. Sheboygan, Wis. Klub št. 235 JSZ., \$5; John Spendal, 50c, skupaj \$5.50.

Akron, O. Dr. št. 585 SNPJ., \$7.22.

Hendersonville, Pa. Dr. št. 343 SNPJ., \$1.50; po 25c: Jacob Baloh, Albin Karmičnik, Fr. Grossk, John Nemarič, Ignac Uršič; po 15c: Louis Marušič in Anton Šivovec, skupaj \$3.05.

Warren, O. Dr. št. 321 SNPJ., \$2.00.

Gross, Kans. Dr. št. 206 SNPJ. \$1.00.

Maynard, O. Nabranu na seji dr. št. 275 SNPJ., \$2.40.

Lawrence, Pa. Dr. št. 245 SNPJ., \$3.00.

Sygan, Pa. Dr. št. 89 SSPZ., \$2.65.

Aguilar, Colo. Dr. št. 381 SNPJ., \$2.00.

Aliquippa, Pa. Dr. št. 122 SNPJ., \$3.00.

Thomas, W Va. Nabranu na seji dr. št. 29 SNPJ., \$4.38, odbito za poštino 8c, čista vota \$4.30.

No. Chicago, Ill. Dr. št. 119 SNPJ., \$3; nabranu med članicami \$6, skupaj \$9.00.

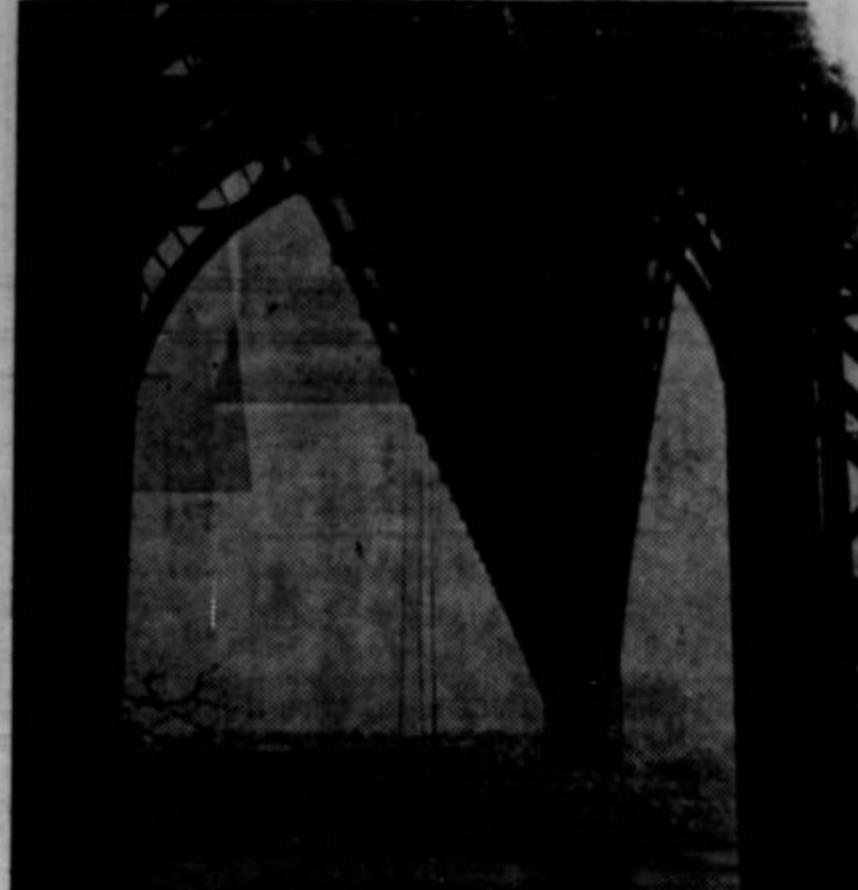
Skupaj v tem izkazu \$204.06, prejšnji izkaz \$536.30, skupaj \$740.36.

(Opomba: V zadnjem izkazu bi se

moralo pravilno glosati: Sygan, Pa. Dr. št. 6 SNPJ., \$5.00 namesto št. 69 SNPJ. \$2.00. Skupna vota je bila izkazana pravilno.)

Prva Jugoslovanska
restauracija
DOMAČA KUHINJA
Otto and Jerry
Miškovsky,
lastnika.
4047 W. 26th Street
Se pripravlja Slovenscem v posel

MOS" PREKO REKE HUDSON

Most preko reke Hudson v New Yorku, ki je dolg 3,500 čevljov. Grade ga četrto leto. Služil bo avtomobilskemu prometu in pešcem med mestom New York ter obrežjem New Jerseyja.

Zahvala

V častno dolžnost si šejem, izreči na tem mestu najiskrenje zahvalo vsem dragim rojakom, prijateljem in znancem, ki so mi ob prilikih moje nepričakovano obolelosti izkazovali vsem številnim obiskovalcem v bolnici in na domu. Nadalje tisočera zahvala vsem darovalcem cvetja, ki je prihajalo iz kejša zahvalo družini Rudolf Perdanovi v Clevelandu, katera

mi je v najtežjih in najhujših dneh moje bolezni stregla vso ljubezni ter mi s skrbnim negovanjem pripomogla do takoj hitrega okrevanja.

Globoko zahvalo sem dolžan vsem številnim obiskovalcem v bolnici in na domu. Nadalje tisočera zahvala vsem darovalcem cvetja, ki je prihajalo iz kejša zahvalo družini Rudolf Perdanovi v Clevelandu, katera

mi je v najtežjih in najhujših dneh moje bolezni stregla vso ljubezni ter mi s skrbnim negovanjem pripomogla do takoj hitrega okrevanja.

Naročnik na "Proletarca" so od 1. jan poslali, tve se polletne, to je, kdor npr. pošlje eno celotno in eno polletno, te mu šteje v seznamu 3:

Joseph Snay, Bridgeport, O. 33

Joško Owen Chicago, Ill. (narodne dobri v San Franciscu, Cal. 14

Anton Zidanšek, Pittsburgh, Pa. 9

Joseph Radej, West Allis, Wis. 8

Marko Tekavec, Canonsburg, Pa. 7

Jacob Rožič, Milwaukee, Wis. 6

Frank Nagode, Sheboygan, Wis. 5

Joseph Hren Clardige, Pa. 4

Anton Zaitz, Forest City, Pa. 4

W. J. Lazar, Cleveland, O. 2

Louis Zorko, Cleveland, O. 2

John Turk, Chicago, Ill. 4

Anton Zornik, Hermle, Pa. 4

John Zupančič Helper, Utah. 3

Frank Boltezar, Pueblo, Colo. 2

Frank Bersich, Virden, Ill. 2

J. H. Krizančič Sublet, Wyo. 2

Jos. A. Siskovich, Cleveland, O. 2

Frances Zakovšek, No. Chicago, Ill. 2

Chas. Pogorelec, Chicago, Ill. 2

Peter Bešedec, Detroit, Mich. 2

Andy Berl, Darragh, Pa. 2

Geo. Smrekar, W. Aliquippa Pa. 2

Frank Zaitz, Chicago, Ill. 2

Henrik Pedarič, Krayn, Pa. 1

Anton Šular, Arma, Kans. 1

Skupaj v tem izkazu 133 polletnih naročnin.

Listu v podporo

L. Izkaz.

Pittsburgh, Pa. Po 25c: Geo Smrekar, Louis Bartol, Mrs. Bradach in Anton Setina, skupaj \$1 (poslat Ant. Zidanšek).

Collingwood, O. Jos. F. Durn, \$1.30; po \$1: Anton Zorko in John Lokar st., skupaj \$3.30 (poslat Louis Zgornik).

Bridgeport, O. Joseph Snay, 55c. National, Utah. Frank Erzen, 25c. No. Chicago, Ill. Frances Zakovšek \$2.00.

Waukegan, Ill. Frank Mihevc \$1. Girard, Kans. Chas. Vorina, 40c. Chicago, Ill. Chas. Pogorelec, \$2; Anton Medved, \$1.00, skupaj \$3.00.

Strabane, Pa. John Cheskin \$1.00. Piney Fork, O. Nace Zemberger, 90c.

Alquippa, Pa. Po 25c: Andy Fatur, Frank Simončič, Andy Antončič, John Sivec, Frank Štrubelj, Anton Groznik, Bartol Yerant in George Smrekar, skupaj \$2.00.

Milwaukee, Wis. Nabranu na domaći zabavi klubu št. 37 JSZ. \$12.00. Prispevali po \$1: M. E. Sostarich, Ant. Novak, Frank Tamšič, Frank Zajec, James Verbich, Al. Benson, H. Tucker; Jacob Rožič, 75c; po 50c: L. Vene, neimenovan, Frank Ermenec, Louis Zajec, Fr. Bancel; po 25c: Frank Perko, Tom. Petek, Fr. Puncer, John Obuck, Fr. Faletich L. Tesovnik, Carl Regenfelder (nabral Jos. Pečarič).

Skupaj v tem izkazu \$29.65.

John Metelko, O. D.

Pričakemo oči in določimo očala

6417 St. Clair Ave.,

CLEVELAND, O.

Maškaradna veselica klubova v Springfieldu

Springfield, Ill. — Klub št. 47 JSZ. priredi v soboto 24. januarja veliko maškaradno veselo, ki bo prva v počevčanih prenovljenih dvorani Slovenskega doma. Prične se ob 8. zvezd. Pričakujemo velike udeležbe. Najboljše maske dobre tri nagrade v gotovini. Igral bo izvrstni orkester bratov Goršek. Umevno, da suše in lakovite na tej priredbi ne bo. Vstopnina za moške samo 50c, ženske v spremstvu moških so vstopnine proste, posamezne pa plačajo 25c.

Na svidenje v soboto v Slovenskem domu.

Joseph Ovca.

Slovenska radio ura Cleveland, O. — Frank Barbič, Anton Havelina in Carmelina Burges (harmonika-violinapiano trio) igrajo v nedeljo 25. jan. v Clevelandu na radio postaji WJAY. Nastopijo med 5. in 6. uro zvečer pod direkcijo dr. Wm. Lausheta, ki vodi slovenski program na imenovani postaji vsako nedeljo.

Dr. John J. Zaverčnik

PHYSICIAN and SURGEON

Office hours at 3724 W. 26th Street

Tel. Crawford 2212.

1:30 — 8:30 — 6:30 — 8:30 Daily

at Hlavaty's Drug Store

1558 WEST 22ND ST.

4:30—6:00 p. m. daily.

Except Wed. and Sunday only by

appointments.

Residence Tel.: Crawford 8440.

VINKO ARBANAS

1320 W. 18th St., Chicago, Ill.

Tel. Canal 4340.

SLOVENSKO-HRVATSKA TRGOVINA CVETLIC.

Svečne cvetlice za plese, svadbe,

pogrebe itd.

KNJIGE

Knjigarna Proletarca ima v zalogi dela slovenskih pisateljev in drugih avtorjev v slovenskih prevodih. Cenik knjig izide v tem listu od časa do časa. Ako ga nimate pri rokah, nam sporočite.

Knjige Cankarjeve družbe se dobe v naši knjigarni štiri knjige \$1.10 s poštno vred.

Ako še nimate Ameriškega družinskega koledarja letnik 1931, ne odlašajte z naročilom. — Stanec vezan v platno \$1, za star kraj \$1.12.

V knjigah je vse znanje sveta

N

Proletar

NO. 1219

Published Weekly at 3639 W. 26th

CHICAGO, ILL., JANUARY 22, 1931.

Telephone: Rockwell 2864.

VOL. XXVI.

THE NEW CAPITALISM

What is called the "New Capitalism" does not contain anything new in fundamentals. It is merely an expansion and extension of the old capitalism. It has not displaced the upper capitalistic group that began to reduce the lesser capitalist proprietors to second rank at the turn of the present century. It has, however, brought the powerful banking houses to the headship of corporate and merger capital.

An example of the extension of old trends is the complaint of university professors that they are becoming reduced to the status of wage workers in factory enterprises. Professor Henderson of Yale recently asserted that "Nowhere but in the United States is university education organized like a corporation for manufacture or transportation... The industrialization of our universities is extremely adverse to the advancement of learning." Sweating injures no other enterprise or calling so much... The teaching staff should be partners in a noble enterprise, not employees in an industry." Yet he thinks that it would be disastrous for higher education if the American Association of University Professors became a labor union.

On the contrary, it is only by such organization that these teachers can accomplish something in emancipation from the factory trend in education. The institutions in which they teach are in part maintained by investments in capitalist enterprises. Bankers and capitalists dominate the university boards. The university is today largely a factory turning out a standardized product like Ford's great plants. The professors are wage workers and if they want to have some freedom of expression, recognition of their humble role and one hundred per cent organization as wage workers are essential.

The New Leader.

BILLINGS AND MOONEY

Justice Langdon's dissenting opinion in the Warren K. Billings case before the supreme court of the state of California, is a scathing exposure of the prejudice of the majority.

Think of the injustice involved in requiring an accused man to prove that he is innocent!

It would be monstrous at any time, and it is especially monstrous 14 years after the crime of which he is charged was committed.

Justice Langdon shows clearly that no crime was proved against Billings. He does not know whether Billings is guilty or not, neither does he know whether the first man he meets on the street is guilty or not, and he is unwilling to hang a crime on anyone who is not proved to be guilty.

It is evident that the court is keeping Billings in prison on general principles, not on account of the crime of which he was charged — which is deeply offensive to the Anglo-Saxon sense of justice.

It is doubly offensive in this case, because the governor said he would be guided in the Mooney case by the finding in the Billings case.

However, the new governor is not bound to take that attitude. He has the power to pardon Mooney, and should do so. He does not have the legal power to pardon Billings, on account of the fact that he is serving his second term on charge of felony, but has to wait until the supreme court advises that he be released.—Milwaukee Leader.

TEN WOMEN IN AUSTRIAN COUNCIL

Ten women members were elected to the new Austrian national council on Nov. 9, as compared with six in the last parliament. In the last national council all the women were representatives of the Social-Democratic party. All six were re-elected, and three new women members have been added.

The re-elected members are Comrades Anna Boschek, Emmy Freundlich, Adelheid Popp, Gabriele Proft, Amalie Seidl and Marie Tusch. The newly elected members are Ferdinandina Glossmann, Marie Hautmann and Marie Koestler.

The only bourgeois woman representative, who comes from the "Schober Block", the party of the former "Pan-Germans" and the Landbund, is Dr. Schneider, who is one of the youngest members of the new parliament.—Labor and Socialist International.

OUR NATIONAL WEALTH

The national industrial conference board has estimated that the wealth of the United States aggregates \$360,100,000,000 or about \$3,000 per capita.

SEARCHLIGHT

By Donald J. Lotrich

Club No. 1 J. S. F. will hold its regular monthly meeting Friday night January 23, at the SNPJ Hall. A debate and discussion on the British Labor Party Policies will be held after the regular business session. This subject should be of interest to our people. Visitors are invited.

"We all have sins". Some people know that they have sins and don't admit it. Come and see "Old Sins" Sunday January 25, at CPSF Hall. It is sponsored by the Dramatic Club No. 1 JSF and should prove amusing.

Also you will hear the widely known Slovene opera singer Banovic, who will render a selection of classic and popular songs.

There will be dancing after the play to music by Johnny Kochevar's Merry Makers. Admission is 75 cents. Hope to see you there.

The United States Senate has finally acted to appropriate twenty five million dollars for relief. Now Hoover has become tangled up in the relief bill against his will, the "poor suckers" can rejoice because they may expect some help. How much they are going to get is another question. One could say that at least half of this sum will go for salaries and rent and stationery of the government committees. Out of the balance there is generally an unearned profit taken and when the "poor suckers" actually receive it, the amount will be small. But even at that it's better than nothing and while coming late it shows that our mumble about hard times has not been for naught.

We ask our friends to keep February 14, (Valentine's Day) open for the Pioneer Valentine Dance at the SNPJ Hall.

Very little has been said in these lines about our Milwaukee Leader. It is becoming more likeable with each new issue and the open letters to Herbert Hoover were particularly well founded. Pointing out what actually exists against the myth of big business is a hard task, yet our Milwaukee Daily is doing the job well.

Right now when various state legislatures are forming into groups, we are brought to a note from Phil La Follette the new governor of Wisconsin. Phil has called the Socialist and Labor representatives together and pledged support to their plans for a better life to workers. A whole lot is expected of the new governor and one thing is certain, he will be more kindly to labor than was his predecessor.

Needy Slovenes and Jugoslavs can procure old clothing by calling for them this Saturday between 2 and 3 P. M. at 3734 W. 26th St., 2nd floor. The Chicago District SNPJ Federation is collecting and distributing old clothes. If you have any that you don't need, or if you need some because you don't have them, see Mr. Blas Novak at the above address.

Have you ever seen it different? There are some people in this world who say that their districts need no help when it comes time to taking part in a genuine action and when you look around you find them working with another group for the same purpose. Just to be contrary. And then they have the nerve to admit that morally the first group is right, but competition even in collecting funds is all right too. It is not a question of competition in aiding the suffering. It is cooperation that is most essential, which so reminds us of a cartoon in the Chicago Daily Tribune some time ago. "A building was on fire and smoke was pouring out of the windows. At one of the windows a woman was screaming for help and down below about a dozen lawyers discussing the points of law in regards to helping this woman. 'First we must determine whether it is really a fire one said' etc. And the woman was left stranded in the burning building. It's a good thing they didn't call on the law profession to collect funds for the needy, at this rate."

One of the immune vice resorts was raided a few days ago which brings out a peculiar case. The police officials knew that it was a resort and so they dispatched two policemen to visit the soft drink parlor of the resort every hour. On the upper floors the game went on unbothered. In the raid women and many important documents were seized. Public officials are involved. What can

News from Bridgeport, O.

Sunday, January 25, the Federation of SNPJ lodges of Eastern Ohio will hold their meeting at Boydsville at 2 P. M. sharp. Arrangements are being made also by the Federation for the dance and program to be held Saturday, February 14, for the benefit for the needy members of SNPJ lodges. The program will consist of a one act "colored comedy", a short talk in Slovene by the president John Rebol. Martin Koss Jr., President of the Cardinals No. 640 SNPJ, will speak in English. The singing chorus "Naprej" of branch No. 11 JSF will sing a few selections and two recitations will be presented by a boy and girl. We hope for a large attendance as the program alone will be well worth the price of admission. After the program, dancing will follow.

Lodge No. 13 SNPJ of Bridgeport, Ohio, will sponsor a play on Saturday, April 11, in the Slovene Hall. The title of the play is "Among Brothers". A dance will follow this performance.

Our branch No. 11 JSF is progressing nicely. Several new members have joined lately. The singing chorus "Naprej", a section of branch No. 11, have also been successful in their activities. We hope soon to have the best singing chorus in Eastern Ohio.

Any Slovene boy or girl desiring to join our club can do so, as we would be only too glad to have them take part in our activities. Our branch meetings are held on every third Sunday of the month. The singing choir practices every Friday at 7 P. M.

My father told me that while he was in Imperial and Moon Run, Pa., soliciting subscription for Proletar, he also organized a new socialist branch with 15 members there. He also mentioned that the comrades in Moon Run will give a play and dance in the near future.

Margaret Snay.

New Branch: Welcome!

Cleveland, O. — On Sunday December 28, 1930, a new English Speaking Socialist branch was organized. With the aid of Mrs. Anna Krasna, of Johnstown, Pa., the sub-branch of club 27 was started with fourteen members. Of course, we had more members later in the evening.

Comrade Bob Parker of the Young People's Socialist League in Cleveland gave a short speech on the aims of Socialism.

The first meeting was held on Jan. 11 in the Socialist Clubroom. The meeting was well attended. Mr. MacDonald, the state organizer of Peoria, was present and gave a nice speech. Comrade Cullinan also spoke. The Yipsels came in full numbers.

In the future we will hold our meetings every second and fourth Friday of the month, promptly at 8 o'clock in the Socialist club room at the Slovene National Home. We have made a good start. Let's keep it up.

Rose Sumrada, Sec'y, 1261 E. 59th St., Cleveland, Ohio.

THE WORLD WE LIVE IN

Our Doings Here and There

By JOHN RAK

On Sunday January 25 "Old Sins", a 3 act comedy in Slovene, will be staged by the dramatic committee of branch No. 1 JSF at the CPSF Hall. Much laughter is promised as the cast is well picked. If you remember "The Widow Rosalinda" and what a scream it was; well treat yourself to another good laugh by attending the play "Old Sins". Secure your tickets in advance from any member of the branch or at the office of Proletar.

Comrade Joseph Snay of Bridgeport, Ohio, has recently organized a new socialist branch in Imperial, Pa. Fifteen members joined at the organization meeting. He also solicited a good number of subscriptions for Proletar. Among our solicitors and organizers, comrade Snay is the most active and successful. He never misses a chance to do what he can for the movement. He has become a high powered "Jimmie Higgins" for the Federation.

A dance and program will be given by branch No. 222 JSF of Girard, O., on Saturday January 24 in the Slovene Home. The dramatic group of club No. 11 JSF of Bridgeport, Ohio, will come to reproduce "Mutus i muzikant", a comedy in one act. A recitation, "The Preadline", will be given by Margaret Snay. Dancing will follow the program. Admission 25 and 50c. Everybody invited.

Several new members have joined singing society "Sava" of branch No. 1 JSF. At present their membership is about 33 singers of both sexes, which is a considerable increase since their last concert. Singing rehearsals are being held every Tuesday evening at the lower SNPJ hall. Plans have already been made for the Spring concert which will be held in the SNPJ hall.

The English dramatics committee of branch No. 1 JSF are busy preparing a Variety Program which will be held on Sunday February 22 at the SNPJ Hall. Several musical, singing and dancing numbers are being planned for. A present a cast for an on-act comedy is being selected and of which the title will be announced next week.

BANOVEC IN CHICAGO SUNDAY

Last minute news was received from the dramatic committee of branch No. 1 JSF, Chicago, that Svetozar Banovec, a concert and opera singer of Jugoslavia will sing a few selections of both classical and modern folk songs at their Sunday's performance at the CPSF Hall. W. Zlogar will also make an appearance and play several numbers on his violin. With the addition of the two mentioned numbers and "Old Sins", a three-act comedy, which will be followed by dancing, you can feel assured of an enjoyable afternoon at the CPSF Hall next Sunday, January 25.

THE SOCIALIST PARTY AT WORK

Socialist Denied Citizenship

Santa Rosa.—Jakob Hulsen a German citizen who has lived in America for over ten years has been denied American citizenship by Superior Judge Ben C. Jones, sitting here, because of his Socialist views.

Hulsen, who describes himself as a friend of Upton Sinclair and a Socialist, does not believe in private property but would bring about any change in society by lawful and peaceful means.

On the advice of Attorney Arthur Garfield Hays, the American Civil Liberties Union has been investigating the case and has offered Mr. Hulsen aid in seeking a rehearing. The California Socialists lead by Upton Sinclair are coming to the defense of Hulsen interfere with his grant of citizenship.

Jimmie Higgins Contest

The ranking of the highest ten contestants in the Jimmie Higgins contest was announced last week by the national office. As the last three months of the contest are entered, it is expected that a big drive to reach the top will take place. Within the past week, more activity has been shown than in some time previous.

Sol Larks, a Chicago Yipsel and active party member leads the list, being fifty points ahead of his nearest rival, Harry Makzman of Boston who has come up from eight place within two weeks. David George Richmond, Virginia comes third. The full list follows:

Frank Manning, Newark, N. J.; Sam Silver, Wilmington Del.; F. B. Martin, York, Pa.; Leo McStrouli, Milwaukee, Wisconsin; Sol Berman, Montreal, Quebec, Canada; Ted Healy, Detroit, Michigan; Herbert Elstein, Los Angeles, Cal.; Joseph Hamburger, Chicago, Ill.; Marshall Rockard, Milwaukee, Wis.; Naomi Dean, Woodside, L. I., New York; B. A. Zaremba, Los Angeles, California.

The ranking of the states has remained the same, but Colorado contestants have just begun to send in their cards, and it can be looked to for increases in their position. Illinois comes first, followed by Massachusetts, Virginia, New Jersey, Wisconsin, Pennsylvania, Delaware, New York, California, Canada.

Pennsylvania came forward with another entrant during the week, and Colorado promises several more. During the week, all entrants who have not yet sent in either results or reports of activity have been notified that unless they do so, their names will be dropped.

Pennsylvania Socialist Legislators Map Program

A comprehensive program of legislation, headed by an unemployment insurance bill and including measures on education, labor protection and insurance, civil liberties, small loans, and taxation has been mapped by Darlington Hoopes and Mrs. Lilith Wilson Reading Socialist legislators.

The unemployment insurance law is the most sweeping yet proposed by a responsible legislator. Contributions would be paid half by employers and half by the state. The employer's contribution would be pro-rated according to pay roll and the state's raised by a graduated income tax starting at \$5,000.

While the two Socialists do not predict victory for any large number of their measures in the coming sessions, they hope to interest a considerable number of progressives and labor groups in their program, and to come back stronger after the next election.

Indiana

Terre Haute Socialists have secured 20,000 signatures to a petition asking passage of an old-age pension act in the state. On February 1st they are to hold a meeting to start agitation for free text books in the public schools.

Pennsylvania

Official vote returns from the office of the Secretary of the Commonwealth show that the Socialist Party of Pennsylvania showed a state wide gain in their 1930 over their 1928 vote of a full 25%. This in spite of the largest expenditure for the obscuring of real issues that the history of the capitalist parties holds record of. The gain was widely varied in its distribution, Philadelphia in the eastern end of the state gaining 15% and Pittsburgh in the western end gaining 6%. Despite the unfavorable fact of a state wide election Reading more than held its own, casting a full third and more of the state vote.

South Dakota

An indication of the possibility of rebuilding a strong party in the northwest comes from Huron, where Victor Peterson, Homer A. Hartwich, Ethelyn Hartwich, Daniel J. Gage and Frank Richards have applied for a local charter bought literature and are arranging a mass meeting for Norman Thomas, on Friday, February 20th. The group is determined that it will have at least one thousand people from Huron and the surrounding farming district at the meeting.

Y. P. S. L.

A national mimeograph bulletin to Yipsel circles has been started by Emanuel Switkes. The first issue calls for child labor meetings on January 24th or 25th, gives a report of activities of the branches during the month, a record of the accomplishments of the Reading Socialists in office and suggestions for programs.

Thoughts For The Unemployed

This is still the most prosperous nation in the world. Business is getting better every day. — William Randolph Hearst.

Unemployment gives the wage earner a chance to rest and get in physical condition for the next pull. — Roger W. Babson.